

Τέχνη: Κριτήριο Ενιαίας Εξέτασης Γ Λυκείου

Κείμενο Ι

Αλλάζει η τέχνη τον κόσμο;

Ολίβομαι με αυτούς που πιστεύουν ότι η τέχνη δεν αλλάζει τον κόσμο, ιδιαίτερα όταν είναι οι ίδιοι καλλιτέχνες. Τόση πίστη έχουν στη δύναμη της τέχνης; Κι όμως, η τέχνη μπορεί να αλλάξει τον κόσμο. Όχι, βέβαια, γενικά και αόριστα, να κάνει τον κόσμο καλύτερο, πιο ανθρώπινο, δικαιότερο κ.λπ. Αυτό δεν το κατόρθωσαν ούτε μεγάλες επαναστάσεις, για να μην πω ότι πολλές από αυτές τον έκαναν χειρότερο. Η τέχνη λειτουργεί υπόγεια: μέσα από τις ιδέες, τις δράσεις και τα συναισθήματα των ηρώων της, μπορεί να διαμορφώνει συνειδήσεις – κι όταν το πετυχαίνει αυτό, σημαδεύει τους ανθρώπους για πάντα.

Η τέχνη δεν αναπαράγει την πραγματικότητα. Τη συμπυκνώνει και, κάτω από τον δικό της μεγεθυντικό φακό, την ερμηνεύει. Της δίνει νόημα, ουσία. Δεν το κάνει ψυχρά, ακαδημαϊκά, σαν επιστημονικός ερευνητής μας γοητεύει – με τη δημιουργική της φαντασία και τη μοναδική συγκινησιακή της δύναμη.

Αν θέλεις να συνειδητοποιήσεις τι εστί πόλεμος, δεν σου αρκούν ακόμα κι όλα τα βιβλία της Ιστορίας. Διάβασε αντιπολεμικά μυθιστορήματα, δες το «Σταυροί στο μέτωπο» του Κιούμπρικ. Εκεί, μέσα σε μια ιστορία που διαρκεί μόλις 80 λεπτά, συμπυκνώνεται όλη η φρίκη για το «κρέας για τα κανόνια» τού Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. «Οι άθλιοι» του Ουγκό, 200 χρόνια μετά τη συγγραφή τους, έχουν χαράξει για πάντα πάνω τους την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο σ' όλη της την προκλητική αναληγσία.

Ποιος θα σε διδάξει καλύτερα από τον Καβάφη και το «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον» να στέκεσαι με αξιοπρέπεια μπροστά στην απώλεια; Γιατί η τέχνη είναι και παρηγοριά, η μεγαλύτερη. Και είναι και υπέρβαση. Διάβασε ιστορίες με έρωτες μεγάλους, δυνατούς, που άντεξαν κόντρα σε όλες τις κοινωνικές συμβάσεις, και ύστερα προσπάθησε να υπερβείς την καθημερινότητα της δικής σου σχέσης και δες τον/τη σύντροφό σου λιγότερο εγωιστικά, έλα πιο κοντά και στις δικές του/της ανάγκες.

Ειλικρινά, όσα έμαθα στη ζωή μου, από την τέχνη τα διδάχτηκα. Ο «Μπίλι ο ψεύτης» στην ταινία του Σλέσινγκερ, με την εξοργιστική δειλία του να ακολουθήσει το όνειρό του, με έκανε να πάρω το πρώτο αεροπλάνο και να φύγω από την Ελλάδα ακολουθώντας το δικό μου. Θυμάμαι και τη μητέρα μου. Αγαπούσε πολύ τα βιβλία και μερικά τα είχε σαν Ευαγγέλιο. Όταν τη ρώτησα μια μέρα γιατί το όνομά μου ήταν Δημήτρης ενώ δεν είχαμε κανένα Δημήτρη στην οικογένεια, μου απάντησε:

«Εσύ, παιδί μου, δεν είσαι ο Δημήτρης του κόσμου αυτού, είσαι του κόσμου των βιβλίων, ο Ντμίτρι από την “Ανάσταση” του Τολστόι!»!

Δημήτρης Παναγιωτάτος σκηνοθέτης, συγγραφέας
και καθηγητής κινηματογράφου, Εφ. των Συντακτών (4-10-2018)

Κείμενο ΙΙ - Πίνακας ζωγραφικής

Η «Γκουέρνικα». Ο πίνακας πήρε τον τίτλο από την καταστροφή της ομώνυμης κωμόπολης απ' τους χιτλερικούς αεροπόρους. Στο έργο είναι ενδεικτική η τάση του καλλιτέχνη για αποσύνθεση–παραμόρφωση της μορφής και των αντικειμένων, για να εκφράσει την αγωνία και τη φρίκη των ανθρώπων μπροστά στον θάνατο.

Κείμενο III

Η Ποίηση

Μα έσυ Ποίηση

που έντυνες μία φορά τη γυμνή μέθη μας
όταν κρυώναμε και δεν είχαμε ρούχο να ντυθούμε
όταν όνειρευόμαστε, γιατί δεν υπήρχε άλλη ζωή να ζήσουμε
δε θα υπάρξουν πια σύννεφα για να ταξιδέψουμε τη ρέμβη μας;
δε θα υπάρξουν πια σώματα για να ταξιδέψουμε τόν έρωτά μας;

Μα έσυ Ποίηση

που δεν μπορείς να κλειστείς μέσα σε σχήματα
μα έσυ Ποίηση
που δε μπορούμε να σ' αγγίξουμε με τὸ λόγο
έσυ
τὸ στερνὸ ἴχνος τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας
σώσε τὴν τελευταία ὥρα τούτη τοῦ ἀνθρώπου
τὴν πιὸ στυγνὴ καὶ τὴν πιὸ ἀπεγνωσμένη
που ὁ Θάνατος
που ἡ Μοναξιά
που ἡ Σιωπή
τὸν καρτεροῦν σὲ μία στιγμὴ μελλούμενη.

Άρης Δικταίος

Παρατηρήσεις

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε συνοπτικά (50-60 λέξεις) τα επιχειρήματα του συντάκτη του κειμένου 1 για το πώς «η τέχνη μπορεί να αλλάξει τον κόσμο».

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β1

Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το **κείμενο 1**, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

Α) Η δύναμη της ποίησης είναι αντίστοιχη με αυτήν των επαναστάσεων.

Β) Η τέχνη, με το μηνυματικό της χαρακτήρα, υποκαθιστά τα διδάγματα από την ιστορική γνώση.

Γ) Το περιεχόμενο της τέχνης μπορεί να λειτουργήσει διδακτικά ακόμη και στην προσωπική ζωή του ανθρώπου.

Μονάδες 6

Κείμενο 2

Δ) Η **Γκουέρνικα** ως έργο τέχνης αντιπροσωπεύει το δόγμα «τέχνη για την τέχνη» ή αναδεικνύει την κοινωνική διάσταση της τέχνης. Πώς αντιλαμβάνεστε το περιεχόμενό της; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 9

B2

Στην τρίτη παράγραφο («Αν θέλεις να... αναληγσία») του κειμένου 1. ο συντάκτης του στοχεύει να συγκινήσει – ευαισθητοποιήσει τους δέκτες. Με ποια μέσα το επιτυγχάνει; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 15

B3

Να συγκρίνετε τα κείμενα 1 και 2 (πίνακας ζωγραφικής) ως προς το θέμα, τον τρόπο προσέγγισης του θέματος και την αποτελεσματική μετάδοση του μηνύματος.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Ο ποιητής αναφέρεται στη μεγάλη αξία της ποίησης σε ένα διάλογο με την προσωποποιημένη παρουσία της. Ποιες ευεργετικές ιδιότητές της επικαλείται; Εσείς ποια πιστεύετε ότι είναι τα οφέλη ενός νέου από την τέχνη της ποίησης; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Όλοι αναγνωρίζουν τη σημασία της τέχνης στη ζωή μας. Στην εποχή μας όμως πολλοί άνθρωποι δεν εκδηλώνουν το ανάλογο ενδιαφέρον για την καλλιτεχνική δημιουργία. Σε άρθρο σας στη σχολική εφημερίδα να αναπτύξετε την αιτιολογία του προβλήματος. (300-400 λέξεις)

Μονάδες 30